

ČERVENEC

1898

ŽENY MODERNÍCH DĚLNÍKŮ.

Ten trpký tah, jenž vroubí vaše rety,
ten nevryla vám bída, mladé ženy,
v jichž nadrech žár plá vášně nezkalený
s tou silou, jak vřel před tisíci léty!

Ó plodné samice, v líc vaši sporou
ten tah vám ryjí vilných křečí steny,
když v loktech mužů chvátíte poděšeny
se vášní jich, tak zamklou a chorou! . . .

Váš mateřský zrak, náhlým smutkem spilý,
pln bázně zří kams do mlhavé šedi:
líc bledých dětí, počatých v té chvíli,
k vám z toho šera zádumčivě hledí . . .

NAD KNIHOU NOVÉHO ZÁKONA.

V pohádku starou se vmysli, mé srdce,
rci mi, v čí hrudi as chtělo bys bít
v okamžik Kristova odsouzení?

»Tenkrát chtělo bych v prsou bít barbara,
s šílenou radostí nad vlastním vzdorem
divoce řvalo bych Ukřižuj! Ukřižuj!

Srdce mé, rci mi však, jak by ti bylo as
v tiché té chvíli, kdy k nebesům »Žíznilim«
sténaly mroucí rty slabého člověka?

»Tenkrát chtělo bych změnit se v houbu
s posledním lékem, který vznes voják
k zsnalým ústům mroucího člověka.«

A co by's cítilo, srdce mé, rci mi,
v ohromném tichu tom na Kalvarii,
chladnoucí rty když zvolaly »Dokonáno?«

»Závidělo bych každému kameni,
každému kameni opony chrámové,
který puk' při smrti Ukřižovaného!«

Rozmarné srdce mé nedůsledné,
jak by ti bylo as v čas ten, kdy k nebi
pozved kříž sirý své ovoce největší?

»Tenkrát chtělo bych těžkým být kamenem,
který pad' smrtelně v krvavé skráně
prvního jeho mučedníka!«

PŘED SLÁVOU HOSTIE.

Před žasnoucím okem mým prostřela's
své nejčistší hostie bílé!
Z nich zářil tak mocný a svatý jas
a závrať mne jala v ty chvíle.

Tvé přijímat hostie lačným rtem
v tvůj chrám jsem šel o velkém Svátku,
však spatřiv tvou slávu — v dál prchal jsem
od oltáře v hrůze a zmatku.

A prchal jsem se strachem zlosyna,
jenž ve chrám šel přijímat tichý —
a náhle si na zpověď vzpomíná,
v níž zamlčel nejtěžší hříchy.

VL. HOUDEK.

Z ROMANCE O MEFISTU A TROUBADOURU.

Troubadour, snivý, bledý hoch,
vzal loutnu, tesknou píseň zpíval:

Jarní květe, nejkrásnější
písni má,
před tebou má duše kleká,
a ty hledíš do daleka
toužebnýma očima.

Do noci mi hvězdy svítí
potichu,
ale v mojí duši hoří
touha hlubší všechněch moří,
voní ze všech kalichů.

A já zpívám s loutnou svojí
v lílijích,
srdce moje tvé je všecko —
ale ty jsi ještě děcko,
a mně zbude jen tvůj smích . . .

A dále zpíval bledý hoch,
však Mefisto jen hlavou kýval.

A. B. DOSTAL.

DVA LISTY SETKALY SE V LETU . . . . — NAPSAL JAN OSTEN. (Konec.)

Jeho hotovost stačí pro první čas a pak se něco najde. On bude pracovati, vždyť to bude pro ní, vždyť jeho námaha a strasti budou odměňovány tak sladce, tak bohatě.

A ona zapomene na nynější svůj život, na starce, jenž ji koupil a bude volně žítí po jeho boku, oddávati se mu, jen když sama bude láskou puzena.

Toto, jak nyní žije, je moderní otroctví.

A je to tak prosté, tak prosté. Našli se tu a půjdou spolu dále. Co jim do zákonů, obřadů, ohledů. K smíchu, zastaralé surovosti. Okovy, jež vkládá silnější na ruce slabšímu.

A snad již zítra, pozejtří . . . . .

A ubíral se domů, do svého hotelu, hlavu maje plnu snů a plánů. Když vešel, vrátný po-

dával mu telegram, který proň byl přišel. Roztrhl rychle obálku. Byl to telegram z domova, matka mu oznamovala, že otce ranila mrtvice, aby ihned přijel.

Ruce se mu zachvěly, telegram padl na zem.

Nyní má ujet! Nyní, kdy se mělo celé jeho žití změnit, obrátit, kdy chtěl vysvobodit tu, která se mu zdála ze všech nejkrásnější, kdy chtěl činiti missionáře, nyní měl odjet. Odjet a nikdy již jí neuvidí a ona bude dále žítí ten hrozný život po boku drsného, chladného toho starce. A nikdo jiný už nepřijde, aby ji osvobodil. Jen on byl k tomu povolán, předurčen, proto se zde setkali, její zraky dosti výmluvně tlumočily, co se dělo v jejím nitru. Potřeboval říci jen slovo a ona by šla, ano, šla by, neobávajíc se budoucnosti a pracovala by s ním i bídu snášela, za to, že byla svobodna a směla milovati dle svého srdce.

A bude jeho a stařec nebude se mu moci vysmívati u vědomí své přemoci a svých práv.

Jaká to práva! Hnusné je to, všechno hnusné. Koupil ji, jako se otrokyně na trhu kupují. Ale ty otrokyně si zachovávají neporušenost duše, s níž lpí na tom, kdo se jim zalíbí. Jsou vědomy si toho, že byly koupeny a oddávají se svému pánovi s hnusem a bez rozkoše.

Bílé otroctví. Nic více. A on přichází jako misionář, by ji vysvobodil z toho otroctví.

On ji vysvobodí. Je to jeho povinností vysvoboditi ji. A jak sladká bude odměna.

A chodil po břehu jezera, dívaje se na klidnou, nazelenalou vodu, po níž parníky brázdily bílé pruhy, na daleké pobřeží, zelené, v němž bělaly se vesnice a městečka, ale z toho všeho ničeho nepozoroval. Jeho duše byla plna jí, všude ji viděl: krásnou, milou, spoutanou, prodanou.

A on ji vysvobodí, on ji musí vysvoboditi.

Půjde večer do hotelu »Kreuz«, přiblíží se k ní, až stařec ven vyjde a vstříc jí do ruky psaníčko, v němž bude napsáno vše! Kyn hlavou bude mu odpovědí. A pak se sejdou a smluví a odjedou jednoho dne pryč odtud, do dalekých končin, kde jich nikdo nenajde.

A nyní má odejeti. Odejeti a nikdy již jí neuvidí.

A proč má odejeti? Není-li tu především on, jeho vlastní štěstí, jeho vlastní život? Ale ne, ne. Ubohý otec, ubohý stařec. Byl on jeho jedinou radostí, nadějí, oporou ve stáří. A nyní, když snad umírá, měl by ho on opustiti. Ne, to není možno. On musí jeti. Sklátilo by to i matku, kdyby nepřijel.

Své vlastní štěstí i štěstí té ženy musí obětovati těm dvěma starým lidem. Jest k tomu povinován, oni mu také všechno obětovali, úplně všechno.

Podíval se na hodinky. Bylo půl deváté. V půl desáté jede rychlík. Pojede ještě tím.

A počal horečně srovnávat své věci.

Vyrovnal účet, předal věci sluhovi a vzav jen lehkou kabelu a plášť, ubíral se k nádraží.

Bylo již šero. Bylo mu jíti mimo hôtél »Kreuz«, jenž byl blízko u nádraží.

Kdybych ji ještě uviděl — napadlo mu. Jen jednou kdybych mohl ještě do krásné tváře jí pohlédnout. Pro celý život bych si její obraz vryl do paměti.

A díval se po otevřených oknech hôtelu. V jednom okně viděl dvě hlavy, ženskou a mužskou, tuto s dlouhými vousy. Ale bylo již šero, tváří nemohl rozeznati. Už nikdy, nikdy jí nespátřím — přemýšlel. A bylo mu tak nevýslovně smutno.

Koupil již lístek a vešel na perron. Ne mnoho byl osvětlen plynovými světly. Několik lidí přecházelo sem a tam, zdlouhavě, čekajíce na odjezd vlaku. I on počal se procházeti.

Konec, konec románu — hučelo mu v hlavě. Jakého románu konec? Ani nezačal. A odjede a nikdy jí neuvidí a stařec odvede ji sebou do svého domu, kde ji bude vězniti jako drahého ptáka v pozlacené kleci. A ona k tomu není stvořena. Ona touží vzlétnout, celou duší touží po svobodě, po volném vzduchu, po bezmezné prostore.

Uslyšel za sebou spěšné kroky, ohlédl se, jakási ženská postava pospíchala za ním.

Zastavil se právě pod lucernou, čekaje na ni.

Srdce mu prudce zabušilo, nohy se pod ním zachvěly, byla to ona!

Ano, byla to ona! Na sobě měla dlouhý plášť a na hlavě krajkový šáteček, jaký se nosí do divadla, stažený do čela. A pod tím šátkem zářily veliké, okrouhlé její oči.

Stáli si chvíli beze slova tváří v tvář, rychle dýchajíce.

Pak ona promluvila:

»Přišla jsem se s vámi rozloučiti. Viděla jsem vás jíti kol hôtelu k nádraží, z okna jsem vás viděla a poznala jsem vaše oči, dívající se nahoru. Řekla jsem muži, že musím odeslati důležité psaní a odběhla jsem. Co o tom soudíte?«

»Co o tom soudím?«, usmál se mladý muž. »Vím všechno, všechno vím, jak jste nešťastna. Vím, jak toužíte po jiném životě, svobodnějším, lepším, čistším. Uhádl jsem to z vašeho pohledu.«

»Ano, vím to také,« odušila ona, »váš pohled je takový prostý, otevřený, že jsem v něm ihned vyčetla váš soucit se mnou. Ach, kdybych vám mohla povídat! Ale k tomu by celý den nestačil. Je to příliš dlouhá a smutná historie. A vám bych vše řekla, neboť jste dobrý a poctivý. Ale vy odjíždíte a já se přišla s vámi rozloučiti.«

A pojednou, nedbajíc na to, že kolem lidé chodí, ovinula páže kol jeho šíje a položivši hlavu na jeho prsa dala se do pláče.

A on pozdvihl její hlavu a počal ji líbat, vášnivě, prudce, na oči, na uslzené tváře, na ústa, horká a sladká. A ona se nebránila. Podávala mu znova a znova svá ústa a tiskla se k němu svým mladým, teplým tělem, jakoby chtěla naždy s ním splynouti.

»Ne, ne, my se nerozloučíme,« mluvil k ní mezi polibky, »my patříme sobě a nikdo nás nemůže oddělit. Nikdo, nikdo. Pojeďte se mnou, pryč, daleko odtud, v cizí kraje, kde vás nikdo nezná, kde budeme jenom svoji. Hle, vlak čeká.«

A objev ji kol pasu, vlékl ji sebou. A ona se nezdráhala, tulila se k němu a nechala se vésti.

Ale pojednou se ohlédla, zaúpěla a zatřásla se v jeho objetí.

I on se ohlédl. U vchodu na perron stál její muž. Světlo lucerny slabě ozařovalo bledý,

chladný jeho obličej. Šedivé, veliké oči jeho pátraly po perronu.

»Ne, nemohu,« pravila k mladému muži, hlasem, promíšeným slzami. »Jsem v jeho rukou celá, tělem i duší. Celá jsem se mu zaprodala a on ode mne neupustí. Zahubil by mne i vás, ano i vás. Ach, vy nevíte, vy nevíte . . . .« A uchopivši ho za ruku, stiskla ji takovou silou, že až se podivil, kde se v ní tolik síly bere.

Všechno leželo v tom stisku ruky: pláč srdce, strach, zoufalost, resignace v hrozný osud.

A obrátivši se, pomalu se sklopenou hlavou, jakoby jakousi mocí puzena, ubírala se ku starci.

A mladý muž usedl do vozu a díval se z okna na perron. Ji neviděl, postava starcova ji zcela zakrývala. A zdál se mu pojednou mnohem větší, postava jeho stále rostla, nabývala hrozných rozměrů, převyšovala budovu nádražní a stále rostla, stále a on to tušil, jak za ní ztrácí se zjev ženy, pocítující právě takovou hrůzu, jako on.

A vlak se rozejel . . . .

J. HOLUB

NOČNÍ CHMURY.

J. V. MYSLBEK.

FR. PALACKÝ.

PÍSEŇ.

Přišlo Jaro v celé kráse,
teď nám kvete nad hlavami,
opilí jsme jeho dechem,
štěstí pijem sami, sami . . .

Kolik Jar v svém sladkém lesku
přijde ještě zas a znova,
prochví štěstím naše duše,
vzbudí v srdcích chvění nová,
jako dnes . . . ?

Až pak jednou jeseň žití,
zbarví vlasy tónem světlým,
budem' v srdci přece mládi
s každým jarem nově zkvětlým —
jako dnes.

MILAN FUČÍK.

RANNÍ SLUNCE.

Kdo zde to okno otevřel?
Slétlo jím jakés vidění
z dalekých výšek, neznámých,
a celý pokoj zkvětnatěl.

A co to světlo po stěnách?
To si v můj pokoj uschoval
svou čistou touhu po rose
některý z jarních andělů,

když se naň ráno usmálo . . .
Já cítím vzdušné kalichy
modravých květín ve hrudi . . .
Kdo zde to okno otevřel?

B. ZAVADIL.

VÝCHOD.

Nad zemí v dálce z mlh se roztančilo
obrovské slunce. Rudou vibrací
žhne do očí, bolest, jež krvácí
a v mukách modlí se: Přijď, božská sílo!

Popel v mé duši víří zmateně,
smuteční hedváb trhá ruku čísi.
Strun vyšších píseň hymnicky se křísí.
Popel v mé duši víří zmateně.

Stříbrné struny, které světlem zvoní!
Plameny vlastním žárem pohaslé!
— A staré písňe, povadlé a mdlé,
si zpívají requiem monotonní.

K. TOMAN.

DVĚ ŽENY. — NAPSAL V. OTOMAR. — (Pokračování.)

Vyšli totiž z mlází, které se kupilo podle jejich cesty a tu v malé zatáčce spatřil před sebou vysokou dubinu, tak řídkou, že bylo jí vidět hluboko do vnitř, až k malé hájovně, kde bylo několik dětí. »V dubině nejsou,« pravil Jula a zabočil na pěšinu do vedlejšího boru. Vysoké, statné stromy pnuly se do výše, kde tiše kolébaly se jejich koruny. Zem, krytá mechem a suchou travou tlumila kroky. A tak octli se oba tiše a téměř nepozorováni u skupiny výletníků, rozložené na malém svahu kol nějakého člověka, který právě v potu tváře namáhal se bavit ctěnou společností.

A co bylo zvláštního — na to vzpoměl Václav teprve jindy —, že byla tam i Vilma; a že ji pozdravil smeknutím klobouku, načež ona mlčky pokynula hlavou, sotva o něj zavadivší pohledem, který opět upoutala na zábavného člověka.

Nic, nic nevyčetl z její tváře, ni nejmenší změnu; jakoby ji bavil ten člověk, usmívala se, ale mírně a jemně. Byla shovívavou.

Tu ten člověk si vzpomněl, že by moh utvořit skupinu a celou společnost zvěčnit svým aparátem. Byl to fotograf-amatér.

Všichni souhlasili s jeho nápadem. A velké borovice, pod nimiž tábořili, šuměly nahore v jistém souhlasu. Václav, aniž tomu chtěl, octl se za Vilmou, jí docela na blízku. Opřel se rukou o kmen a v tichém snění zadíval se před sebe. Ostatní se bavili a smáli. Vilma seděla, ruce se-pjaté a dívala se v aparát. »Jen hodně živě a vesele!«, křičel amatér. »Dobrá,« zvolal za okamžik a dílo bylo hotovo. Pro jistotu vzal ještě jednu momentku, potom složil své náčiní, a ztratil se cestou k hájovně.

Společnost ihned se roztránila. Mělo se hrát a každý chtěl něco jiného. Nemohli se shodnout, a konečně přece našla se jakási dětinská hra, ve které se všem zalíbilo.

Netrvalo to však dlouho.

Uprostřed čilého reje a shonu náhle v lese se zatmělo a přímo nad borovicemi zarachotil hrom. V tom počalo to ve větvích praštět a

a syčet a náhlá vichřice zabouřila vrcholy stromů. Nastalo zděšení. Poplach, že bude pršet, uchvátil dámy. Ty nečekajíce rozhodnutí svých kavalírů, sebraly, kde co bylo, klobouky a šátky a rozběhly se k hájovně.

Václav se nejen nezalekl možného deště, ale — neznámo proč, — přál si dokonce, aby se spustil; snad aby byl konec té hloupé zábavě zde. — — A proč tu má být? Cili a Milouš!

Díval se nahoru, těšil se, jak začnou ve větvích šelestit krupěje; až konečně zbyl sám. Jula také utekl.

Mrzut a nerozhodný toulal se k hájovně.

Tam bylo živo. Hajný roznášel pivo, jeho žena vařila kávu. Ve světnici bylo modro kouřem, takže Václav z chodby otevřenýma dveřma v první okamžik nic nerozeznal. »Vilma tam není,« řekl v něm kdosi. »Půjdu domů,« pravil si zkrátka a vydal se na cestu.

»Kde může být Vilma?« ptal se sám sebe.

Tu dlouhá, tmavá cesta, hned za hájovnou jdoucí vysokým lesem odpovídala mu. Je-li kde Vilma, šla jistě tou cestou. Pustil se jí na zdařbůh.

Vzdaloval se stále hájovny. Připadal si být docela sám v tom smutném lese. Hle, tu však se již osvětluje. Je na konci a tamo, na širokém průseku stojí Vilma.

»Slečno,« řekl jí, »což se nebojíte, že bude pršet? A blesk vás zabije!«

»Dívám se do nebe,« řekla, »a čekám; budete jist, že se ničeho nebojím.«

A černé její oči spočinuly na Václavovi.

»Že se nebojíte?,« pravil; a náhlá vášeň zachvěla jím celým.

Dal se do smíchu, aby zakryl svůj cit. Prokletá krev barbarských předků, která mu víří v žilách!

»Jste vy dnes v dobré náladě,« pravila usmívajíc se. (Potřebuješ obveselení, ubohý muži, říkaly její výrazné oči.)

»Jak bych se nesmál,« vybuchl Václav, »když si vzpomenu, jak jste zbožně dovedla se dívat na toho amatéra, panáka, kterému není rovno.«

Vilma se zasmála. »Ale kam jdeme?« pravila náhle.

»Půjdem s p o l u,« řekl vroucně a tiše a uchopil ji za ruku.

NÁVRH NA POMNÍK PALACKÉHO.

L. ŠALOUN — A. DLABAČ.

CELKOVÝ POHLED.

Mohla se mu vyprostit; ale náhlý soucit zmocnil se jejího ženského srdce. Ubohý člověk, co asi zkusil?

Šli mlčky kus cesty. Hle, slunce vybralo se z mraků a pozlatilo lesy. Tu najednou přišli k mýtině a malý příkop octl se jim v cestě.

NÁVRH NA POMNÍK PALACKÉHO.

A. DLABAČ. — L. ŠALOUN

DETAIL.

Oběma padla v oči náhlá ta překážka a oba zrychlili svůj krok. Tam před nimi mýtiny, za ní kus lesa a na levo dlouhé jetelové pole za řadou osamělých topolů. Tam kolem topolů žlutá se cesta do města. Po té cestě Václav půjde domů. Ale zde náhle octl se příkop a oba jakoby strženi vichřicí chvátají k němu a zemdeni snáší se k zemi. Vilma se vyprostila a sklesla opodál Václava, hlavu zabořenou v dlaně a odvrácena od něho.

On také byl zdrcen. Zdálo se mu, že jej kdosi neviditelný zkosil na zem; a sotva se dotekl země, veliké všech matky, cítil novou sílu ve svém srdci. Ale nemohl mluvit; ani slova nemoh promluvit, až za chvíli.

»Snad něpláčete, Vilmo?,« řekl přerývaně a chtěl ji potěšit. Neodvětila.

»Pohledte, jak se Střelnice dívá na nás.«

Opravdu; kryta proti městu, byla viditelná z tohoto místa na tmavém pozadí mračen.

Tu se vzpamatovala.

»Viděl jste mne plakat? Ne, vždyť já bych ani nedovedla.« A dala se do smíchu.

»V řasách se vám třpytí —«

»Rosa po dešti. Vidíte?«

Ukázala na mýtinu, na jeteliště, kde kmitaly se barevné kapky.

»Vilmo!« řekl Václav a zadíval se jí do očí. Cítil, jak v srdci jeho cosi měkne a svatá chvíle se ho dotýká. Tu rozezpěla se duše jeho a zpívala parafrázi této písně:

Jsme u příkopu a tichý vánek jarního odpoledne celuje nás oba.

Opouští nás, i modré čekanky nám u nohou, a letí tam v kvetoucí jetel a do dálky zanáší jeho růžové chvění.

Díváš se na mne, jak se nedívaly na mne dosud žádné oči.

Tvé oči, tak zářící, tak mladé, tak tmavé!

O jak se dívá celý les, celý kraj, aby uviděl tvé oči... A nevidím les a nevidím nic, jenom tvůj pohled!

Díváš se na mne. Dívej se na mne!

Z NÁVRHU NA POMNÍK PALACKÉHO.

L. ŠALOUN.

SÁMO A PŘEMYSL.

Co je mi les, co je mi dálka, co celý svět ve tvém pohledu!

Jen slunce, slunce je mi tak blízko a srdce mé mladé bije mu vstříc.

Srdce mé, z něhož vyrůstá neznámé kvítí, aby věnilo tvůj obraz.

Tvůj obraz a můj... Vždy ty a já, náš spor a naše spojení a naše nekonečná hra...

Tak zpívala jeho duše a na vždy, na vždy pohřbila ve svou věčnost nejkrásnější okamžik prchavého štěstí.

»Podívejte se na tu čekanku zde, jak se modrá,« pravila Vilma, trhající její květ. »To je můj obraz. Vezmete si ji na památku, vidíte?«

A potom: »Budeme vázat věnečky a na ty potřebuju šest aspoň takovýchto trav. Našel jste? Podržte, prosím, já budu vázat.«

Vázala, až byla hotova. Ale nevyšly věnečky. Náhodou vyšlo veliké kolo.

»To není nic,« řekla a zahodila nezdařené své dílo.

Jakýsi smutek ji ovládl, jako při neblahém proroctví. Nebylo jí přáno, svázat tři vínky; nebylo jí přáno na světě nic.

I zadívala se teskně před sebe do lesa, kde bylo ticho, jak je dovede jen Böcklin zobrazit. Tam veverka běhala ve větvích, tam datel zafukal, a motýli přeletovali mýtinu. Tu náhle z lesa daleký kus od Václava a Vilmy vystoupili na mýtinu srnec a srna. Větrili, dívali se chvíli dlouho a pak začli se klidně pást.

Jakýs obraz rodinného štěstí... cosi mírného a něžného dýchalo z tohoto parku zvěře v lesním zákoutí.

Václav si toho povšiml; a současně zrak jeho zabloudil k slunci, jak daleko má k západu; stálo ještě dosti vysoko za železničním náspem, který uzavíral mýtinu na pravo. Jak se leskly koleje, vzpomněl si, že vede ta dráha odtud, kde je Cili a Milouš.

Z NÁVRHU NA POMNÍK PALACKÉHO.

L. ŠALOUN.

BŘETISLAV A PŘEMYSL OTAKAR.

Tu, jak se díval, počalo to praštět v kolejích a dunět v náspu. Bylo slyšet hučení, které strašlivě rostlo, jakoby se do lesa přivalila bouře; a za několik okamžiků těžký, zemí otřásající vlak s rachotem projel a zmizel.

Toliko bílá pára po něm zbyla, na chvíli zahalivši slunce.

»Musím již zpátky,« řekla Vilma. »Ale Bože, co jste tak bledý?« zvolala, dívajíc se Václavovi do očí. »Jako byste se byl něčeho polekal?«

»Doprovodím vás,« řekl Václav, »a pak půjdu domů.«

»Ne, nechodte se mnou, nevracejte se. S Bohem, příteli. Snad se uvidíme ještě jednou. Zítřka.«

»Zítřka,« opětoval Václav a sevřel její ruce a přitiskl ke rtům.

Vytrhla se a ubíhala průsekem směrem k hájovně. Díval se za ní, zdali se obrátí. Neobrátila se, zmizela. Vystoupil tedy z lesa a šel nejkratší cestou přes velké cvičiště domů.

Doma řekl matce, aby Jula, přijde-li, počkal tu na něho.

»Máš zde psaní,« řekla matka.

»Od koho?« ptal se. »Ah, od Cili?«

Vložil psaní do kapsy a vyšel opět za město. Do kaštanové aleje naproti zámku. Byla to hráz proti vodě, která tekla přímo za ní, posázená vysokými stromy. Zde bloudil tak často jako student při měsíci. Co touhy, co mladistvých snů zde prožil právě v květnu, jako nyní. Dnes, jako tenkrát, jsou bílých a červených květů

plny kaštiny; a plno jich na zemi, neboť vadnou ku konci máje. Zdali to tušil již tenkrát, co jej potká?

Slyš, jak večerem, který se snáší před nocí na zem, zaznívá z dálky skřehotání žab. Je v něm neumdlévající píseň nám neznámých tvorů. A jeho vlastní bolesti a rozkoše a Cili a všechno co zažil — zdaliž nebylo pouhým skřehotem žabím proti těm novým symfoniím, které rozechvívají jeho duši? Všechno, všechno je a bude jinačí od onoho okamžiku, kdy mluvil s Vilmou. Vzpomínal: Šli jsme spolu a seděli jsme spolu chvíli v lese. Co dělá nyní? Vrací se již z výletu. On však nesmí již mluvit s ní; musí chodit, jako zločinec daleko, daleko od ní; hledat její stopy, najde-li je a zas bloudit, zas bloudit . . .

Chrousti, bzučící, letící tichou tmou. Jak je zabíjeli tenkrát, když byl hochem. A není to šťastný život takového brouka? Je spilý rozkoší a letí s křídly divoce rozpjatými květnovou nocí. A najednou bác! a je po něm. A není to lepší, žít právě tak? Než loudat se pomalu k smrti, raději rozepjat křídla a rychle žít! Než utloukat den za dnem, rok za rokem v kanceláři a při krbu všední domácnosti, raději skokem do té propasti, kam všichni musíme. Mít v hlavě takovou Carmen, takovou minutu opravdivého, velikého štěstí, které nemůže se opakovat ani prodloužit . . . a skončit ranou jako ten chroust!

— Ah Cili! Píše mu psaní. Co mu píše? Zas nářek, bolest, utrpení, nemoc, stín. A Vilma . . .

Z NÁVRHU NA POMNÍK PALACKÉHO.

L. ŠALOUN.

RELIEF.

Svobodna, svobodna je stále . . . Strhl obálku a při temném svitu nebes pročetl dopis od ženy.

»Já nevím, co dělat. Ono se nic nelepší. Snad abych přijela. Porad' mi.« Ať tedy přijede. Raději dřív, než později. Než bude pozdě . . .

A není pozdě? — Vzpomněl na ten vlak

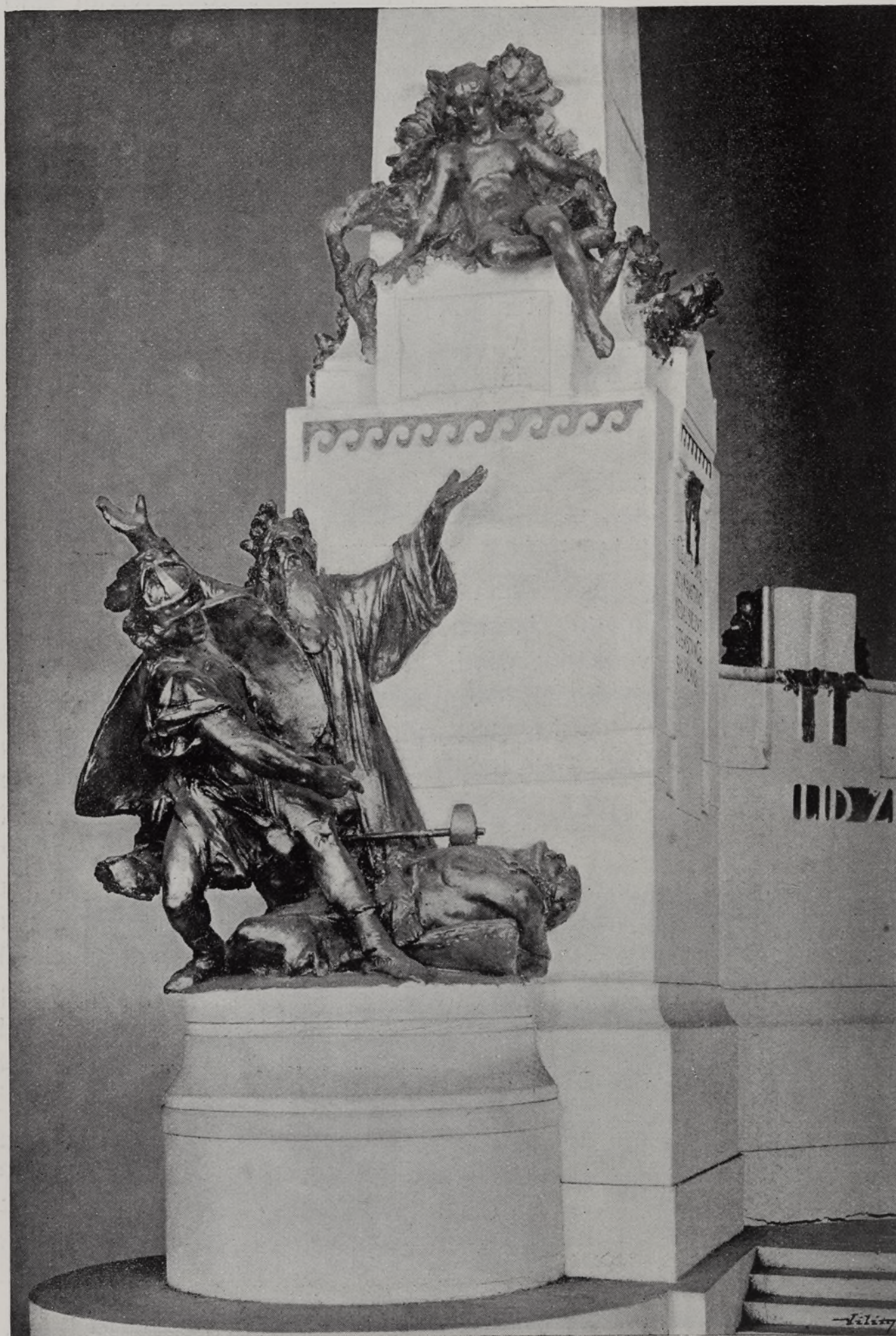
odpoledne, jak jej polekal. Proč se tak zděsil? Zdálo se mu, že kdosi tam seděl u okna a díval se na něj. Co by však bylo? Vždyť ani ještě nepolíbil Vilmu. Taková čistá, čistá vzpomínka. Opravdu, jako ze studentských dob. Ale nyní musí již domů. Jula čeká. — — — Jula jej

opravdu čekal. A pak šli spolu mezi staré známé, kteří se vesměs Václavovi divili, že jej zas vidí po tak dlouhé době. »To nejsou už měsíce, to jsou léta, cos nebyl mezi námi«, vyčítali mu.

Václav se usmíval a celou noc vydržel poslouchat rozhovory, které jej jindy nudily a mrzely. Ale věděl málo z toho, co se povídalo. Zdálo se mu, že s ním pořád je Kdosi; srdce jeho cítilo teplo a jaro. Zdálo se mu, že všichni lidé jsou mladí a noví, že jiný je vzduch, jiná jsou světla, jiné pivo.

Po půlnoci už nevěděl o tom, že je s kamarády. Seděl v lese. Šumělo to tiše ve větvích a slunce svítilo. Stín padal na příkop. A Vilma byla s ním. Zas byli spolu, jako tehdy na Střelnici a cestou domů. Ale jinačí, jinačí . . . Mezi tím byla zima se svými závějemi a vichřicemi a v srdci jeho střídala se k ní lhostejnost a nenávisť. A teď najednou mír a ticho. Vždyť mohou být přátely. Nic více než přátely. A také nemohou si být již méně. Víckrát by s ní nemohl tak chladně a cize mluvit, jako tehdy v parku a na podzim když ji doprovázel. Teď jej čeká jiný, nový život. On sám bude jinaký. (Příště dále.)

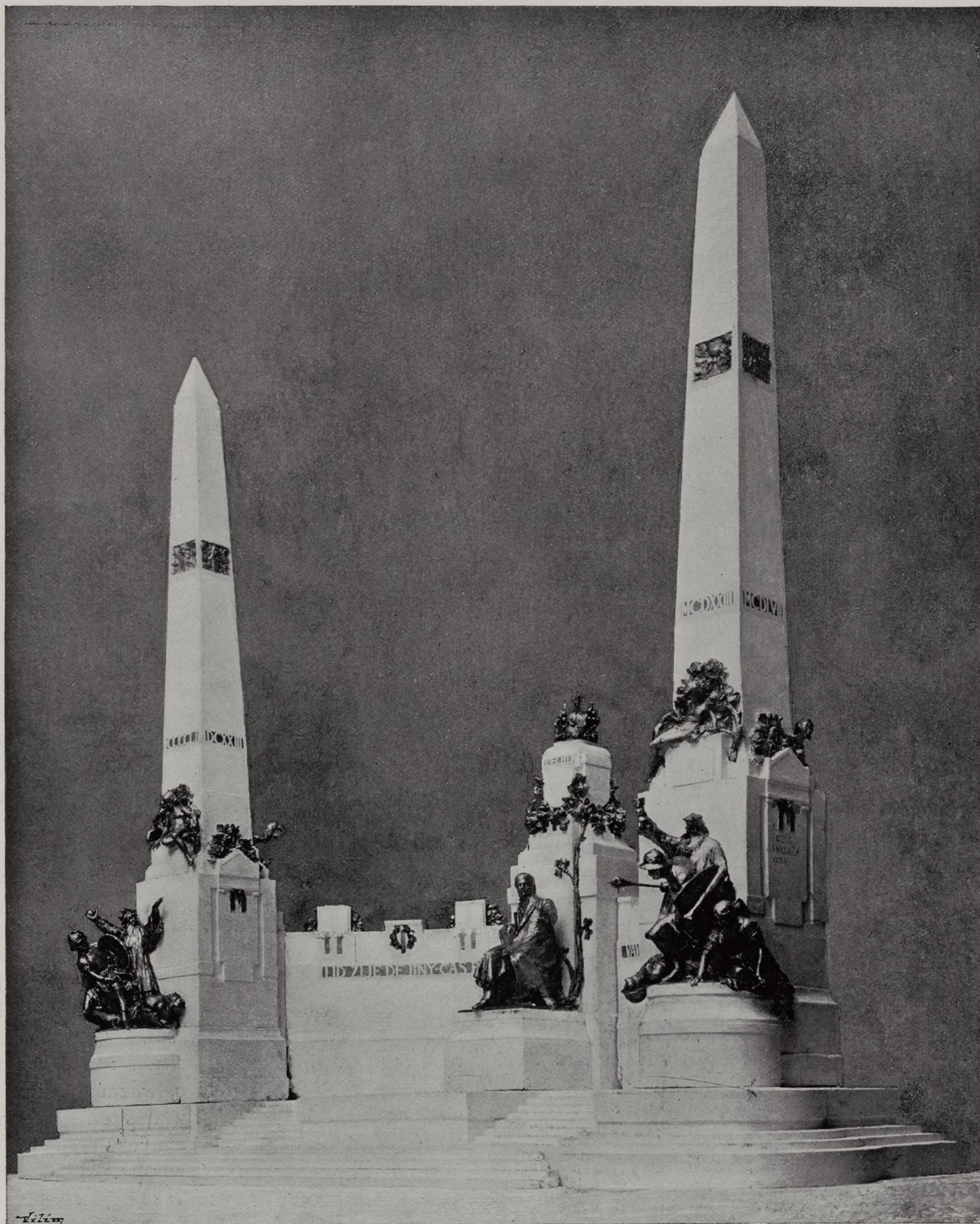
NÁVRH NA POMNÍK PALACKÉHO.

ST. SUCHARDA — A. DRYÁK.

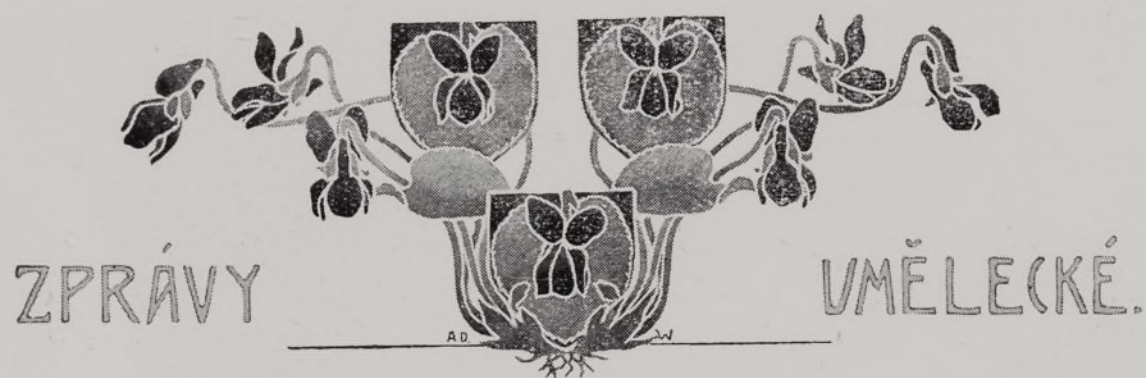
DETAIL.

NÁVRH NA POMNIK PALACKÉHO.

AL. DRYÁK — ST. SUCHARDA.

CELKOVÝ POHLED.

V posledním čísle V. S. měli jsme příležitost ukázat, jakých přibližně finančních prostředků země, veliká a lidnatá jako Čechy (Bavory) vynakládá na povznesení a podporu umění výtvarných; neméně důležitým jest však článek ten tím, že jest výmluvným svědectvím, s jak živým zájmem sleduje se v cizině vývin výtvarných umění.

Dnes na porovnání stůž zde ukázka z poměrů našich domácích:

Leží před námi dvě poslední zprávy »Výboru Společnosti vlasteneckých přátel umění v Čechách« (za rok 1896 a 1897), jediného u nás dosud činitele, který tradicionelně jaksi z dob, kdy za všeobecného úpadku umění výtvarných šlechta u nás vzala na se povinnost státi se protektorkou nad skomírajícím, druhdy slavným a váženým cechem malířským, založením výše jmenované společnosti, považuje za svůj monopol ještě dnes rozhodovati ve věcech umění. Sto let však uplynulo od založení »společnosti« a za dobu tu mnoho změnilo se ve světě. Na troskách nedokrevného idealismu, klasicismu, praerafaelismu, a jak všecky ty směry se nazývaly, vyvířil osvěžující, mohutný proud umění moderního, které s posměchem šlapajíc šablony, do nichž akademie umění snažily se je vtěsnati, v nadšení vrhalo se v náruč přírodě, tomuto nevyčerpatelnému zdroji, co jediné pravému svému ideálu, který právě ti, tak špatně pochopení staří mistři tolik zbožňovali. Nové ideje, nové směry vyvíjely se, zápasily o nové bytí, vítězily a padaly připravující půdu novým a novým; ale u nás spalo vše spánek spravedlivých, u nás dlouho zůstávalo vše klidné, konservativní. Nikdo nerozčiloval se proto, zač jinde vášnivě lámala se kopí. K čemu také? Vždyť bylo svého času uznáno za dogma nezvratné, že staří mistři úplně vymezili hranice umění a celé generace

obraly si za jediný cíl více, méně, bezduché jich napodobení. Věc byla velice pohodlná, každý měl hned měřítko po ruce, jak dalece ta která práce umělcova svému vzoru se přiblížila. Každý věděl ihned, smí-li či nesmí chváliti. Avšak to vše dělo se v cizině, u nás dlouho bylo klidno. Dbáno také pečlivě o to, aby co možná nejméně škodlivé vlivy zavadily o Prahu. A dodnes, zabloudí-li nějaký proskribovaný obraz k nám, možno plným právem říci, že stalo se tak pouhým nedopatřením a slavná komise výstavní už se o to postará, aby pověsil se co možná tak, by akademická mládež naše nepřišla do pokušení a dobří šosáci se nepohoršili.

Tak máme tu letos Harrisona, loni a předloni byl tu Hoffmann, byl tu Claus a jiní. Pán bůh nás před nimi pro budoucnost uchovej. Vymlouvá-li se správa Rudolfiny tím, že proto dobré věci z ciziny o Prahu jen namátkou zavadí, poněvadž u nás málo se kupuje, jest to jen nejapným omlouváním vlastní netečnosti; neboť kdo má dobré, dražší věci především kupovati ne-li galerie? Jinde vynesli se v tichosti na půdy neb do skladišť obrazáren Corneliové, Hessové, Engertové a jiní podobní, jako pro umění bezvýznamní, u nás přecpávají se podobnými plátny, která obyčejně musí býti veliká, malé místnosti obrazárny; snad také z toho moudrého důvodu, aby nebylo výmluvy, že pro nějakého moderního střeštence jest místo. Však nechceme stížnosti svoje rozvlékati do nekonečna, na konec byli bychom sto sami sebe přesvědčiti o hrůzném faktu, že opravdová potřeba umění u nás dnes ani neexistuje, že vše stalo se během času protektorům svým jaksi nepohodlným sportem, kterého oni zase z konservatismu vzdáti se nechtějí.

A přec mluví a píše se u nás tolik o významu umění výtvarného. Vizme jen svolání ve výroční zprávě výboru »Spol. vlast. přátel umění«

za správní rok 1896, na které i ve zprávě následující z roku 1897 se poukazuje:

Jelikož sestátněním Malířské akademie zbavena jest Společnost správy a vydržování její, umožněno jí, aby věnovala tím úsilovnější péči obrazárně a Krasoumné jednotě pro Čechy, starajíc se v první řadě o získání děl osvědčených umělců domácích jak zemřelých tak i žijících.

Ačkoliv oba tyto ústavy již dlouhou řadu let utěšeně prospívají, nelze výboru jinak než s obavami hleděti v budoucnost. Potěšitelný vzrůst obrazárny již dříve byl příčinou, že při brány býti musili tři místnosti hlavního patra, původně pro výroční výstavy krasoumné jednoty určené. Nemá-li výroční výstava o prostory tyto skrácena býti, nezbyvá než každým rokem sáhnouti ku prostředku přímo barbarskému, odkliditi vždy obrazy z těchto tří místností a do skladiště je uložiti, aby po skončené výstavě opět na svá místa zavěšeny byly, — což pro umělecká díla a zejména obrazy jest velmi nevýhodné, ba nebezpečné.

Již dnes není pochyby, že v brzké době bude nutno přiděliti stálé obrazárně i veliký sál s vrchním světlem, jenž přísluší k místnostem pro výstavy určeným.

Zároveň i výroční výstavy Krasoumné jednoty nabývají vždy větších rozměrů, jednak zvýšenou činností uměleckou v Praze, jednak poměrně dobrými prodeji zde docílenými, kterouž okolnost dlužno v zájmu našich domácích umělců a přátel umění radostně vítati.

Rok od roku stává se nedostatek místa citelnějším, tak že již nyní dobrá díla nedostatečně, totiž vysoko umístěna býti musí a tím k náležitě platnosti nepřicházejí. Jakmile však dojde k tomu, že bude nutno použití též největšího sálu výstavního k účelům obrazárny, nebude lze pomýšleti na každoroční vyklízení tohoto sálu a sousedních místností, protože k uschování zatímnému tak četných děl uměleckých není v prostorách obrazárně v Rudolfině náležitých naprosto žádných vhodných místností.

Za krátko přesídí umělecko-průmyslové muzeum do vlastní budovy, a výbor kojí se naději, že sl. Česká spořitelna v osvědčené přízni své k ústavu našemu, jemu místnosti takto uprázdněné k používání velikomyslně přikáže. I to by byla pouze malá náhrada za sály s vrchním světlem v hlavním patře, jež jedině požadavkům přítomné doby v hojně míře vyhovují.

S neodvratnou silou přibližuje se okamžik, kdy, a sice v době blízké, nebude vůbec možno pořádati v sálech Rudolfinských výstavy Krasoumné jednoty.

Není zajisté přáním nikoho, abychom se vrátili do oněch poměrů, kdy výstavy se odbývaly v někdejších místnostech akademie v Klementině a později v hořejších sálech Žofínských, ale nebude také nikoho, kdo jen poněkud zájem a smysl pro umění chová, jenž těchto výstav postrádati by chtěl. Každý, komu rozkvět našeho rodného města srdce radostí a pýchou plní, kdo poznává, že pěstování věd a umění hlavním jest znakem vývoje kulturního, hluboce želeťi bude blížího se nebezpečí, a

každý, ať zúčastněný neb nezúčastněný, zajisté rád přispěje, aby nebezpečí to odvráceno bylo.

Na důkaz toho, jak společnost s uměním cítí, jak všeobecný vývin jeho sleduje, a o rozkvět a povznesení jeho zimničně se stará, stůjž zde na doklad seznam děl v posledních letech pro obrazárnu získaných:

Č. s. z. 2483. V lese od G. Courbeta.

» 2501. Vlašský prodavač obrazů od M. Schmidta.

» 2484. Podobizna ř. dvor. rady Dr. Hosera od G. Kratzmanna.

» 2475. Odchod studujícího z domu oteckého od V. Barvitiusa.

» 2481. Císař Vilém na koni od Th. Rocholla.

» 2448. Podzimní píseň od M. Orlika.

Mezi všemi v odstavci II.: Sbírce akvarelův a kreseb jmenujeme jenom:

Č. s. z. 2476. Venkovské děvče od Ad. Liebschera.

Z prostředků veřejného fondu Krasoumné jednoty s použitím daru České spořitelny k rozmnožení obrazárny určeného (ročních 6000 zl.) koupeny následující obrazy:

Č. s. z. 2469. Má dáti a dal od G. Maxe.

» 2470. Vdovec od E. K. Lišky.

» 2471. Žebrákova rodina od Jar. Čermáka.

» 2472. Pastorále od Calverta E. Shervoooda.

» 2473. Nedorozumění od Jar. Špillara.

» 2474. Návrh ku dostavění Pražského metropol. chrámu od Lud. Kohla.

Z prostředků fondu Hoserova:

Č. s. z. 2497. Víno, žena a zpěv, malba olejové od Fr. Chr. Jannecka.

Pro galerii žijících malířů:

Č. s. z. 2474. Francouzští jezevčáci od Edm. van den Meulena.

Roku 1897 pak zakoupeno:

Z prostředků veřejného fondu Krasoumné jednoty pro Čechy s použitím daru České spořitelny k rozmnožení obrazárny určeného:

Pro obrazárnu: zakoupeno.

Č. s. z. 2504. Abr. Goldyn »Jail usmrcuje vojevůdce Sissaru«.

» 2507. Jan ryt. Skramlík »Dohazovači«.

» 2508. Hermína Lindnerova »V klidné chvíli«.

» 2508. E. Harburger »Chuda a přece bohata«.

Dary obrazárně:

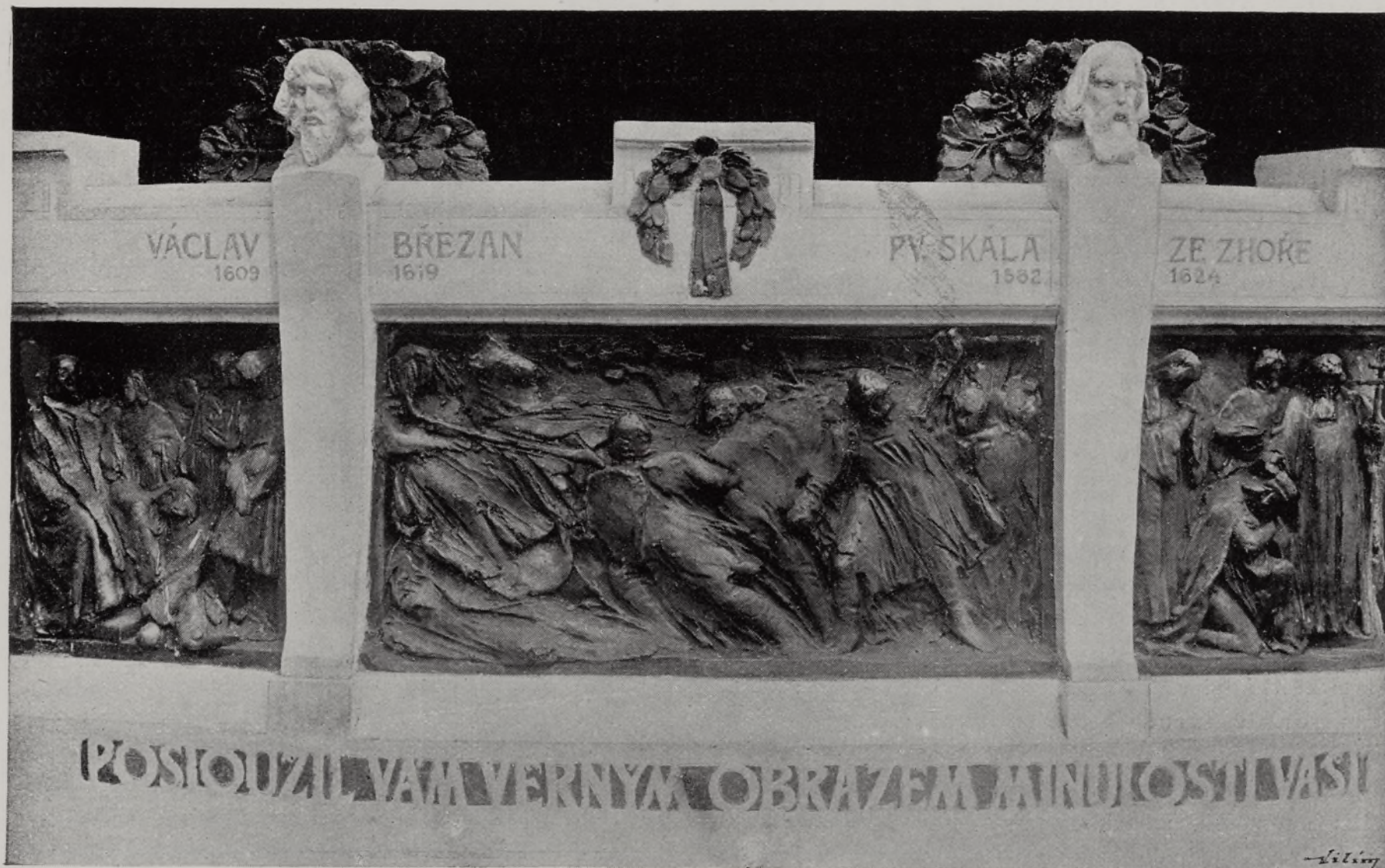
Č. s. z. 2512. A. Stademan »Zimní krajina«.

» 2239. V. Velten »Na přívoze«.

» 2450—51. Lang »Almansov« a »Isabella ve stáji«.

Doufáme, že k výňatku tomuto netřeba zvláštního výkladu. Jest to jen nepatrný důkaz, jaké věci převážnou většinou v galerii ať již jako koupě, nebo dary (doufáme, že jinde také as co se darů týče, někdo rozhoduje, co může a co nemá do obrazárny veřejné býti přijato), za-

NÁVRH NA POMNÍK PALACKÉHO.

ST. SUCHARDA — AL. DRYÁK.

DETAIL POHLEDU ZE ZADU.

bírají to málo místa, na něž společnost se vymlouvá. Viděti také, že z moderních jmen konsekventně proklouznouti se nenechalo ani jedinému.

Krasoumná jednota je spolek každým rokem zkvétající, spolek bohatý, podporovaný členstvem, kterého čítá na půl páta tisíce, hýčkaný českou spořitelnou, která jej každoročně 6.000 zl. podporuje. Členské příspěvky, čistý výnos výstavy (přes 2000 ročně), podpora spořitelny — činí více než 30.000 zl. každým rokem. Nepotřebujeme vykládati, co v našich uměleckých poměrech taková summa znamená, co dobrého by se jí dokázati dalo, jaký rozkvět českého umění přivoditi by mohly takovéto kapitály řízeny a vydávány od lidí, kteří by měli dosti dobré vůle a poctivého porozumění pro potřeby zkvétajícího moderního českého umění.

A zatím, jak s těmito kapitály nakládá Krasoumná jednota? Data nahoře uvedená mluví sama. Ale jak může býti jinak? V Krasoumné jednotě nerozhodují umělci, nikoli, ti tam nemají téměř

ani zástupců a téměř nižádný vliv. Téměř nikoho z českých lidí vůbec nenajdete v seznamu členstva, jsou to většinou Němci a páni z vysoké šlechty, kterým přirozeně interest pro českou práci zcela schází. Ale schází jim také porozumnění pro moderní umění vůbec; činnost, jakou rozvíjejí, je toho pádným dokladem. Pánové ti uznávají velmi dobře, že je přímo barbarstvím, jak se sami vyjadřují, vyprazdňovati každoročně 3 sály stálé gallerie pro výroční salon, uznávají a stěžují si, že v gallerii není téměř místa: ale na to místo tak vzácné lípají jednu prostřednost za druhou a odmítají každou věc dobrou, modernější.

S nimi jsme již súčtovali definitivně. V našich poměrech stal by se člověk časem rád komunistou a podělil by se tak trochu s druhými o ten u nás tak vzácný kapitál, který jest v jejich rukou mrtvou hřivnou, a o kterém jistě víme, že by v rukou dobrých nesl užitek stonásobný. Bohužel musíme si nechat zajít takové choutky. 30.000 Krasoumné jednoty bude dále mrtvým

kapitálem, vysoká šlechta nevzdá se toho ušlechtilého sportu, který provozuje ku škodě českého umění již takovou řadu let — a nám nezbyvá nic jiného, než postaviti proti mrtvému kapitálu, mrtvým lidem a myšlénkám svoje živé snahy a svou mladou práci, a nahraditi tak, co se finančně nám nedostává; a jsme přesvědčeni, že ten materiální základ, který potřebujeme nutně, dá nám česká společnost, která ho dosud tak ochotně poskytovala Krasoumné jednotě. Jest to její povinností, učiniti to musí a ona to učiní.

— O UMĚLECKÉ KOMISI PRAŽSKÉ. Trvalo to více než dva měsíce, než umělecké komisi dostalo se od městské rady odpovědi na její memorandum, kterým veřejně se poděkovala. Stalo se tak teprve na základě zakročení zemského výboru. Faktum je, že městská rada resignaci umělecké komise nepřijala. V následující schůzi umělecké komise, kde o tomto prohlášení městské rady jednáno, bylo sice namítáno, že okolnosti pro něž komise se vzdala i na dále zůstaly nezměněny a že není proto příčiny resignaci bráti zpět a v práci se uvazovati, konečně nabyt ale přece většiny náhled ten, že znova má se vyjednávat. — Poněvadž uznáváme při zbědovaných poměrech našich institucí podobnou za dů-

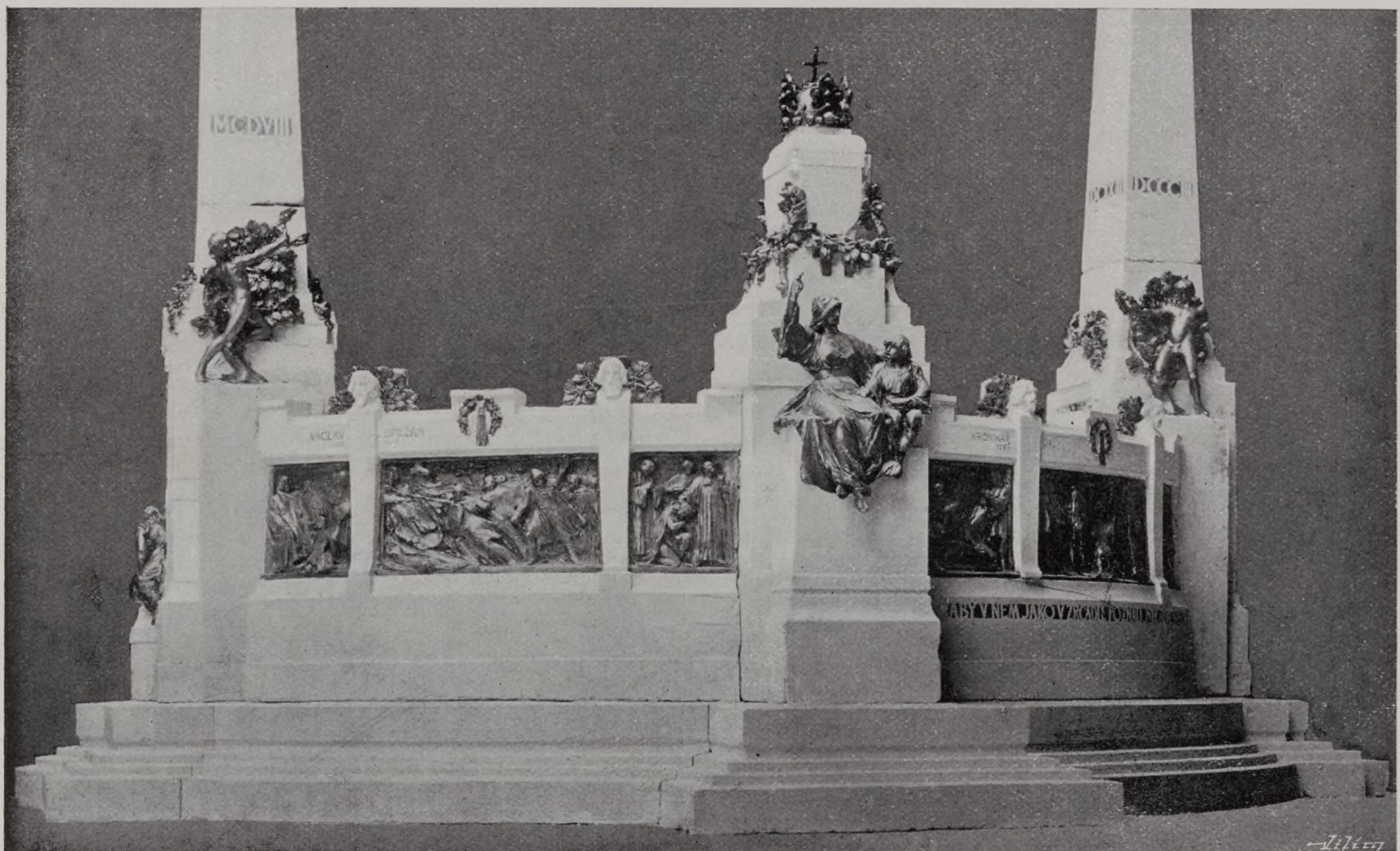
ležitou vítáme tento krok, a přáli bychom si jen aby vyjednávání se nejen zdařilo v tom smyslu, že umělecká komise zasedne ku práci, ale aby jí i povolena byla ta samospráva, která její významu patří a které po celou dobu marně se domáhala. Jedno jen je nejasno. Dnes stěžuje si umělecká komise do nedostatečné podpory žurnalistiky; je to smutné sice, že denní listy nepřišly jí vstříc, je ale také pravda, že se strany umělecké komise o její činnosti časopisy buď vůbec neb velice skrovně byly zpravovány a tím jen vysvětlovati si můžeme, že u veřejnosti naší neměla té opory, jaké mívají jiné korporace daleko menší důležitosti, které si ji stálým uveřejňováním svých pracovních programů dovedly získati. Přimlouvali bychom se proto pro případ, že dojde k dorozumění, o to, aby referáty umělecké komise byly nejen denním listům, ale i týdeníkům i měsíčníkům zasílány, z nichž jistě mnohé uveřejnění neodeprou.

VÝSTAVY.

VÝSTAVA MÁNESA — KRASOUMNÉ JEDNOTY V RUDOLFINU. Zajímavě bylo letos čísti referáty o výstavě Rudolfské uveřejněné v českých listech. Ani jeden list neubránil se tomu, aby obě výstavy nepřirovnal, a konstatujeme prostě, že přirovnání dopadlo po většině ve prospěch Mánesa.

Všechny časopisy byly v tom ohledu svorny až na »Rozhledy«. Poněvadž oba referáty v časopise tomto byly tak zajímavé, že vybízejí ku srovnání, podáváme je v následujících

NÁVRH NA POMNÍK PALACKÉHO.

AL. DRYÁK — ST. SUCHARDA.

POHLED ZE ZADU.

řádcích jako doslovné výtahy. Srovnej Rozhledy 1898 stránky 464 a 797, články »Z výstavy spolku Manes« od Zyx a Pražský Salon od Jaroslava Kampera. Co se celku týče čteme o Mánesácké výstavě:

»Jeden dojem hned při prvním a běžném pohledu na ráz celé výstavy utkví každému návštěvníku. Je to dojem úměrnosti, salonní odměřenosti a pečlivosti. Jeden formát obrazu druží se k druhému, každý obraz sám pro sebe pečlivě zpracován, nikde vás nezarazí podezřelé chytání barev, nebo nedbale vržené tahy štětce, sladké palety našich profesorů tu prostřednictvím jich pilných a nadaných žáků rozlily všechnu svou bravurnou únavu. Strohý a sukovitý Úprka se tu utápí a P. Schusserovi se pro tentokrát nepodařilo chytiti do rámce kusy hořících barev v bíle roztaveném slunci. A tuto monotonii zvyšuje ještě chudoba v družích malířského umění: genrová malba, portrait, krajina mají převahu; jeden historický obraz, dvě allegorie a tři fantastické kresby tu zanikají. A tak dospíváte k hlavnímu úsudku, že je to vše dost jednotvárné, a že by těmto většinou mladým lidem nebylo na škodu býti trochu svěžejší, smělejší, kapriciósnější. A nového je tu tak málo, tak málo — vše jde v těch osvědčených starých kolejích.«

Referát končí pak po rozboru několika prací následujícím zakončením.

»To všechno jsou prý první kroky mladého spolku v nové 10letí. Jest mu přáti nejlepšího zdaru a především více odvahy a více umělecké samostatné práce, a nechtít udělat ze všech malířů jeden ovčinec s jedním pastýřem. Volně se rozvíjet. Jest chvalitebná snaha, postavit budovu pro umělecké výstavy, vyhovující všem moderním požadavkům ale nechtít jest i v nové budově co vystavovat co by vyhovovalo moderním požadavkům a co by mohlo směle konkurovat s cizinou.«

Výstava Mánesa jak z proloženého písma patrně odsouzena zde příkře, tak příkře, že v dnešním referátu o Rudolfinu marně hledáme něco podobného. — Zde čteme sice také:

»Dojem celku je, možno-li, ještě mdlejší, než jindy. Domácí umění je tentokrát početně i co do hodnoty zastoupeno slaběji než jiná léta, snad následkem účastenství na nedávné výstavě »Mánesa.« Co se speciálně domácího umění týče, tu právě několik nejsilnějších talentů, několik nejdražších jmen schází. Postrádáte tu Alše, Jenewaina, Úprku a sám Schwaiger, který zde má několik bravurních svých čísel, měl by — po našem přání — čteněji býti zastoupen, — ale toho odsouzení snažení našich umělců jakého dočkali se v referátu »Mánesa« zde nenalzáme. Mohli bychom se spokojiti s touto nesrovnalostí referátů ovšem různých dopisovatelů, leč jednoho a téhož časopisu, z nichž jeden útočí proti sladkým paletám našich profesorů, kdežto druhý této paletě (Hynaisově) neobmezenou vzdává chválu. Přihlédneme ale k referátům oněm ještě blíže, pozorujme, jak o jednotlivých umělcích, kteří obou těch výstav se účastnili, soudí obě kritiky. Uvádíme ovšem jen potud, pokud referáty ty valně se rozcházejí.

Kdežto zde v Rudolfinu p. Kamper postrádá přítomnosti našich nejsilnějších talentů a nejdražších jmen, z nichž zrovna Aleš i Úprka v Mánesácké byli slušně zastoupeni, nedostalo v referátu zyx pro Aleše ku příkladu ani místečka, pro Úprku pak jen v předmluvě uvedené poznámky. Kdyby výstava Mánesa byla čítala 750 čísel jako tato Rudolfinská, nedivili bychom se tomu, ale při 70 číslech je to věru nápadno a nápadnější tím více, že případy ty nezůstaly ojedinelými. Totéž stalo se i s jinými Mánesáky.

Tak nezasloužili zmínky v referátu o Mánesu ani Holub, ač v témže čísle Rozhledy uveřejnily reprodukce jeho prací (Smutný motiv, Motiv romantický a Šerí se), ani Slaviček, ani Šimůnek, jimž při jiných příležitostech zrovna tak jako Alešovi a Úprkovi Rozhledy věnovaly nadšené články, ani Braunerová; a dnes v tomže časopisu o těchto umělcích po době jednoho neb dvou měsíců (výstava Manesu skončila 5. března, Rudolfinská přijímala příspěvky do 31. března) čteme následující:

»S jinými pražskými motivy shledáváme se v přízemí. Ponenáhlu jakoby s očí našich malířů bylo spadlo bělmo: léta chodili kolem a neviděli ničeho. A teď pojednou před užaslými zraky jejich leží tu stará, malebná Praha, plná svérázných, nevyrovnatelně krásných partií a poetických, jako zakletých zákoutí. Vůně poetických nálad zvedá se z těch zapadlých koutů a opíjí naše umělce. K. Šimůnek bloudí jejími křivými uličkami a v řadě pěkných, solidních akvarelů zachycuje její krásy. Pěkné, malebné průhledy plné vzduchu. Jeho barva má milé teplo, je svítivá a jde již úctyhodně do hloubky. Ale jeho »Waldštýnská ulice« nemá, tuším, té nálady, kterou na stejnojmenném, s neobyčejným švihem a noblessou nahozeném akvarelu zachytila slečna Zdenka Braunerová. Od téže distingované umělkyně snatřujeme ještě druhý akvarel, moravský motiv »Po dešti.« Kout na dvoře selského statku, kde nad doškovými střechami po prudkém dešti zamodralo se jasné podzimní nebe. Bílé stěny chalup, zvlhlé přivaly deště teď chtivě pijí teplou sluneční zář. Roztomilý obrázek, sytý a teplý v barvě.«

Krajinářství (ve výstavě Mánesa), »zdá se míti vrch, a také některé ukázky jsou skutečně vedle skulptury na vrcholu výstavy, co se tkne nového uměleckého pojetí a umělecké intenzity, s jakou jsou provedeny. Ačkoli vývoj krajinářství je u nás obzvláště mizerný a je odkázán pouze na několik umělců, jimž není umožněno studovati v cizině, přes to přese vše jsou tu dvě tři umělecké individuality, jež jsou prosyceny odvahou a touhou po něčem svém a novém. Je to sice při našich poměrech dosud v prvých stopách, ale dispozice pro další vývoj jsou zde.«

Sympaticky pak uznávány ony dvě tři individuality Jelínka, Kavána i Engelmüllera, zato ale Dvořák, Holub a Slaviček jak výše uvedeno úplně vypadli, o těch dočítáme se teprve dnes v referátu o Rudolfině. Po ocenění práce Kavána, jehož referent klade nejvýše čteme: »A jméno Antonína Chitussiho si připomenete i před krajinami Josefa Holuba a Otakara Lebedy. S potěšením vidíte, že naši mladí krajináři správně se dívají na přírodu a jen z ní čerpají svoji sílu. Jsou stejně daleci toho idealisovati krajinu, jak stará škola činívala, jako jim nenapadá jen a jen jí kopírovati. Portretují přírodu, za-

chycují charakter krajiny. její náladu, ten teplý dech země, jenž nade vším se třese. A dílo jejich se daří, pozorujete s radostí. Rostou každým novým obrazem, blíží se víc a víc přírodě a proto z jejich prací mluví tak intimní a milé kouzlo. Také Bohuslav Dvořák, malíř omšných, v měkká roucha mechová zahalených balvanů a poetických koutků lesních slibuje pro budoucnost mnoho.

Ant. Slaviček dvěma piečami znovu sa nám predstavuje nejen jako vzácný kolorista, ale i jako jemný básník. Jeho olejový »Podzim«, plný klouzavých záblesků světelných a zamžený sladkou melancholií posledních slunných dnů jeseně i moravský krajinářský motiv ukazují neobyčejně sympatického toho umělce na celé výši jeho umění. Svérazný ostře vykrojený profil krajinářský, malíř, který nejen vidí vskutku malířsky, ale který má k dispozici i čistě svoje tony, odpovídající vnitřnímu citění.«

Srovnáváme-li ještě dále, seznáme, že Švabinský vystavoval v Manesu kresby »pracované známou u něho fakturou,« kdežto dnes se »setkáváme se jmenem Švabinského, ještě na těch perokresbách v přízemí, z nichž oba neobyčejně plastické životní portréty stojí rozhodně nejvýše. V této příčině, v té vzácné jemnosti kresby a práce překvapující svoji plastikou, nemá dnes Švabinský u nás soupeře. Dovede jako nikdo jiný nutné spleti čar vdechnouti život.«

Schusserovi v Manesu »pro tentokrát nepodařilo se chytiti do rámce hořících barev v bíle roztaveném slunci;« v Rudolfinu vystavuje sice také »portrét, který není zcela bezvadný, za to ale téhož malíře »Sen letní noci« jest novým bravurním kouskem tohoto čaroděje, světelných efektů a mlhavých lesků. Těžký dech květin a vlhké vlny vzduchu letní noci, kterou se třesou fosforové jiskry svatojanských mušek v těžkých opojných vibracích vane z tohoto plátna vstříc. Méně zamlouvá se ženský akt kolébající se na vůni květů a na mírném nočním vánku. V té symphonii vůně a světla, v tom oparu lehkého šera, působí to těžké jaksi střízlivě akademicky traktované vznášející se tělo dosti rušivě. Ale i tak zapamatujete si tento obraz jako jedno z nejmilejších čísel letosního Salonu.«

Přestaneme na těchto několika ukázkách, z nichž patrně, z jak odchylného stanovisko posuzoval referent Xyz výstavu Manesa naproti nynějšímu referentu téhož listu ve článku »Z pražského Salonu.«

Nám nejmilejším z toho celého jen to je, že umělci mladí z Mánesa — kteří v únoru 1898 měli tak málo odvahy a samostatné práce, za dobu dvou měsíců učinili takový pokrok, že táž redakce Rozhledů, která se bije za čisté moderní umění, propustila o nich tak vřele psaná slova, která tím jsou významější, že uvedena byla u příležitosti výstavy Rudolfské, kde konkurovati jim bylo s cizinou (ovšem nevalně zastoupenou) ve výstavě obeslané 750 uměleckými díly. K takovému úspěchu musíme jim ovšem ze srdce gratulovati.

— Z VÍDEŇSKÉ VÝSTAVY V »KÜNSTLERHAUSU«. Pro poměry naše charakteristickou poznámku: Slavičkův Podzim z výstavy Mánesa, vystavený ve Vídni, zakoupen byl ministerstvem kultu a vyučování. Tímž ministerstvem zadáno provedení sochy »Krista na poušti« autoru jeho, sochaři

Vosmikovi, v mramoru za honorář 5000 zl. Dojde to u nás snad přece tak daleko, že umělci přestanou mít ohled k našemu publiku a budou vystavovati v cizině, kde spíše prorazí i v konkurenci s uměním celé Evropy.

SOUTĚŽE.

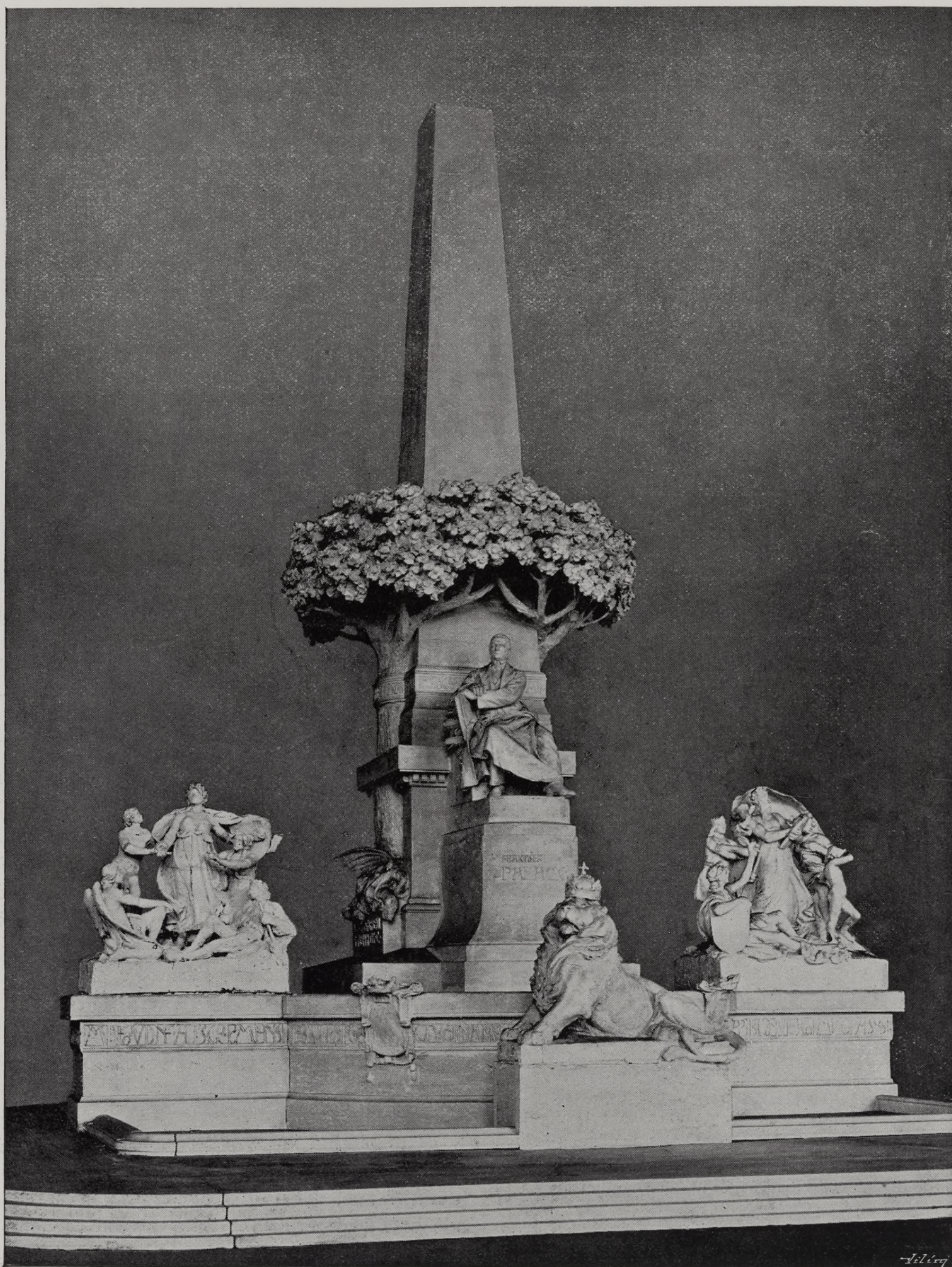
K SOUTĚŽI NA POMNÍK PALACKÉHO. — K soutěži došlo 14 návrhů. Uvážíme-li, že českých sochařů umělců, kteří konkurenci obyčejně se účastňují, nepočítáme-li oba vynikající, Maudra a Myslbeka, je ke třicíti, seznáme, že soutěž tato, při níž jednalo se o pomník takové národní důležitosti, není — valně obeslána. Příčina tohoto slabého účastenství jsou jednak nesprávnosti, bez nichž žádná téměř soutěž u nás se neobejde, ty samozřejmě nedodávají mnoho chuti k opětovnému konkurrování, jednak také ubohé podmínky konkurenční, které odměnami svými nijakž nelákaly.

Tím, že všem projektům přiřčeny náhrady výloh, seznáno určitě, kdo konkurence se účastnil, a zajímavě je, že po většině práce pocházejí z rukou nejmladších sochařů našich. Starší, kritikou i veřejností uznávaní umělci naši jako Hergessel, Popp, Procházka, Strachovský a Schnirch tentokrát se nesúčastnili, ač jindy na př. právě Schnirch u příležitosti konkurence sv. Václava veřejně prohlašoval: »jen ve zdravém zápolení, stálém cviku a neúmorné pili jest záruka zdravého vývoje a možnost dosáhnouti oné výše duševní dokonalosti, která tomu kterému individuu jest dosažitelná;« a dále: »Právě přední umělci*) v každém národě mají povinnost, pokud možno, každé řádné konkurence se účastniti, aby nejen sebe, ale i své okolí povznášeli (?) a nečiní-li tak, pak ztrácejí nároky na vůdčí postavení v řadách národních umělců.« (Zasláno p. J. Hlávkoví ze dne 14. února 1896.)

Je to osudná chyba, vlastně chytrost, ta slůvka pokud možno, dnes po jejich nesúčastnění se konkurence, kdy tito umělci dle prosloveného zde ortelu by ztráceli nároky na vůdčí postavení; dnes se řekne — ano, nám to nebylo tentokrát možno — tolik ale musíme podotknout, že zrovna

*) a k těm oni zajisté se počítají.

NÁVRH NA POMNÍK PALACKÉHO.

B. BENDELMAYER — J. STRUNC.

CELKOVÝ POHLED.

zde bylo by povinností ospravedlniti se, proč k tomuto zápolení nedošlo před touže veřejností, které jindy jinak se píše.

Přiznáváme, že byly zde podmínky nelákavé, jak jsme již v I. čísle tohoto ročníku uvedli a nesváděly zvláště ony starší, kteří jsouce objednávkami zahrnuti, nemají času konkurovati pro mizerných 300 zl., ale to při tak eminentně národním úkolu nepadalo na váhu a právem proto očekáváno bylo širší účastenství, zvláště předních umělců. —

Leč věc ta již odbyta a vraťme se zase ku soutěži té a dnes, kdy výsledky její máme před očima, sledujme pokud postup její o správnost a spravedlnost se opíral, pokud od nich se lišil.

Dle podmínek soutěže, aby anonymita soutěžících byla zachována, bylo zakázáno konkurentům projekty své osobně dodávati. U nás, kde konkurujících tak málo, že anonymitu prostě nemožno zachovati z ohledu toho, že práce jednotlivých autorů bývají hned poznávány, nepovažujeme zvláště při projektech tak obsáhlých, jakými právě tyto byly, za vhodné opatření to, poněvadž skládání projektu z mnoha kusů vyžaduje přítomnosti autora, do kteréžto práce těžko někoho zasvětiti, ale byla-li jednou podmínka ta stanovena, měla býti dodržána hned od počátku a mělo toho býti dbáno, aby práce jich autory dodávány nebyly. Ač v zájmu konečného vzhledu a sestavení projektu bychom ani proti tomuto opomenutí nemohli nějaké vážné výtky vésti, musíme s rozhořčením podotknouti jen tolik, že se strany sl. městské rady nebylo zdostatek o to postaráno, aby projekty nebyly přístupny cizím, různé vlivy majícím osobám které veřejně

o nich úsudky své ve společnosti i hospodách pronášeli dávno před schůzí jury, ba došlo to konečně v tomto případě i tak daleko, že v téže době objevila se v časopise »Výtvarník« veřejná kritika, kousek to, jaký u nás dodnes při konkurenci se neobjevil, za který ovšem městská rada nese zodpovědnost společně s neslušností referenta časopisu »Výtvarník«.

Jury, v níž zasedali městskou radou zvolení umělci Hynais, Roštlapil a Wiehl, doplněna sochaři Maudrem a Myslbekem, zvolenými konkurujícími absolutní většinou, podala dobrozdání městské radě, kteréžto dobrozdání — v »Radikálních Listech« uveřejněno bylo. — Čekalo se

Z NÁVRHU NA POMNÍK PALACKÉHO.

J. STRUNC — B. BENDELMAYER.

DETAIL.

delší dobu na potvrzení jeho se strany ostatních časopisů, zvláště denních, leč trvalo to celé tři týdny, než k tomu došlo. Dlouhá doba tato dala zase příležitost různým domněnkám, které zakládající se na nesprávných po většině informacích, šířily se i tiskem («Výtvarník») v podobě podezřívajících poznámek neslušného obsahu, i návrhů, aby projekty podrobeny byly veřejnému hlasování, které by o nich rozhodlo — návrhu to, který i v záležitosti všeobecnosti daleko přístupnější jakou byla otázka druhého divadla, neosvědčil se ani praktickým ani věcným.

Pátrali jsme po příčinách tohoto odkladu a byli jsme informováni následovně.

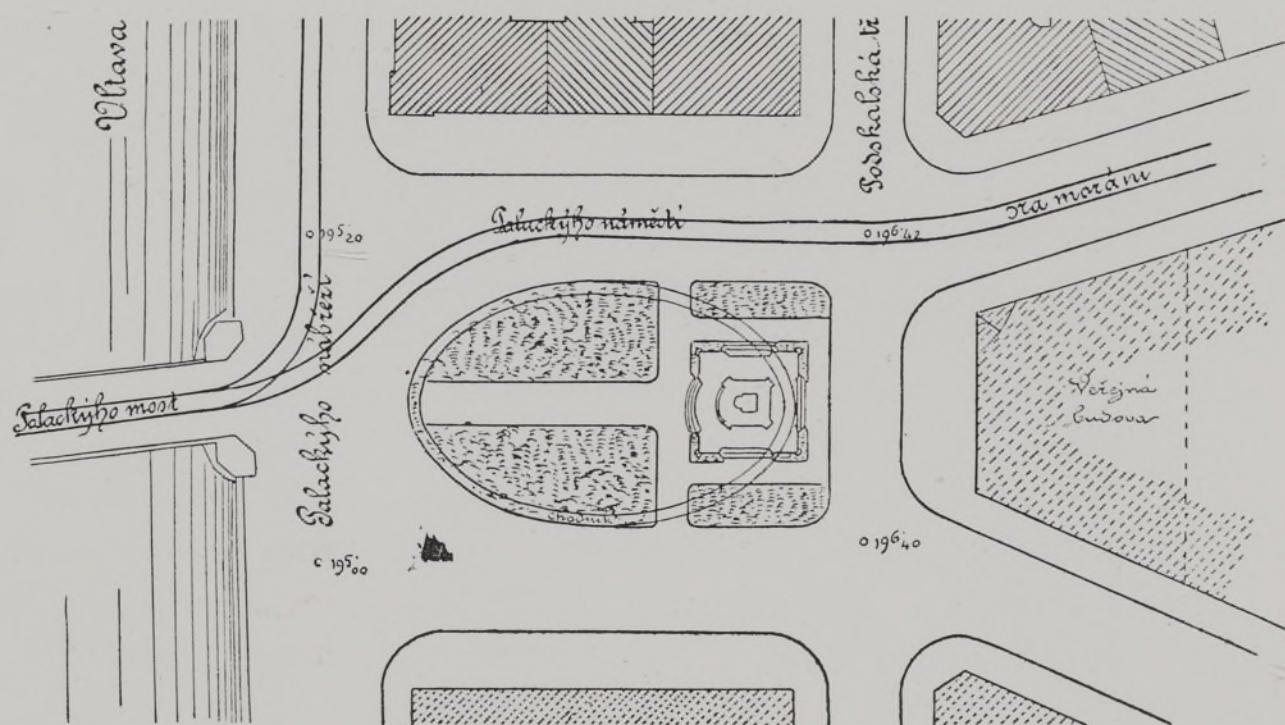
Jury podala dobrozdání své s uzavřenými obálkami městské radě ku potvrzení v tom smyslu, jak v minulém čísle jsme referovali, a který také konečně schválen byl.

Jury navrhla totiž, aby vedle obou zvláštními cenami po 500 zl. poctěných návrhů uděleny byly všem ostatním projektům náhrady výloh po 300 zl., i těm několika, které nepovažovala za vážné a zralé, jež minoritním votem označila.

Tohoto znění podmínek chytili se však někteří členové městské rady, vypočítali, že by celá konkurence stála 5200 zl. a opírajíce se přesně a správně o znění podmínek soutěže, spůsobili, že dobrozdání bylo vráceno jury se žádostí o přesně určené umělecky zralých a vážných projektů, jež honorovány býti mají oproti druhým, které této výhody nezasluhují.

Výsledek kroku toho ovšem byl opačný, jury při prvotním návrhu svém setrvala a tak nezbylo městské radě než původní návrh schváliti, a ulehčiti si aspoň poznámkou, »že schválila návrhy jury, které umělcům jsou příznivější« —

Uznáváme sice, že městská rada ve smyslu těchto podmínek měla k tomuto kroku právo. Musíme ale při příležitosti této znova na ten odstrašující případ nešťastně stanovených podmínek

SITUACE K NÁVRHU A. DLABAČE A L. ŠALOUNA.

konkurenčních, upozorniti které bohužel některými výše jmenovanými umělci navrženy byly.

Této nedůslednosti umělců, kteří nedovedli v tomto případě dostatečně hájiti zájmy umělecké, jaké hájeny jsou všemi korporacemi uměleckými v Čechách i německými (vzorný konkurenční řád), využitkovala ovšem městská rada s ochotou, již z toho důvodu, že pořídí konkurenci laciněji. Je to zvláštní, že u nás každému dlaždiči a vůbec řemeslníku zaplatí se vždy ten běžný metr, jaký podmínkami stanoven, jen na umělectvu se žádá, aby z ohledů národních přinášelo oběti mnohdy ohromné. Tím více diviti se musíme tomu u rady městské, kde peníze jindy vyhoditi se dovedou, uvážíme-li, že opravdu chudá korporace ku zřízení Husova pomníku dovedla u příležitosti soutěže na pomník ten při stanovení cen daleko přibližněji přidržeti se onoho vzorného řádu konkurenčního, nehledíce při tom ani ke skrovným konkurencím, vypsáným německými městy uzavřeného území, které v tomto ohledu naši královskou Prahu nechávají daleko za sebou.

Posuzujeme-li záležitost tu z tohoto stanoviska, jeví se teprve v pravém světle.

Se strany městské rady nedodržen ani ten bod podmínek, jenž stanoví, že protokol jury uveřejněn bude beze změny. To, co úředně v novinách prohlášeno, nebylo přesné znění, nýbrž pouhý výtah jeho. Stylistice jeho tomu ostatně již na-

svědčovala, a žádáme proto jako jediní zastanci umělectva veřejně, aby městská rada této podmínce dodatečně vyhověla.

A co se jury týče, i zde bychom měli poznámku. Jako na jedné straně žádáme, aby vážná práce byla slušně honorována, tak zase na druhé straně musíme stát na tom, aby v podobných případech jako zde, se strany umělecké jury bylo dbáno toho, aby práce, které zaslány byly jen proto, že spolehaly na vypsaný honorář 300 zl., aby takové práce uměleckého břídlství byly porotou přesně označeny a z honorování vyloučeny a ne házeny do jednoho koše s těmi pracemi, které jsou cenny, umělecky cítěny i provedeny.

Np.

Přikročující k vyjmenování vystavených návrhů, uvádíme je v témže pořadí jak jsou vystaveny:

Návrh »Z lásky a nadšení« architekturou valně neuspokojuje — poměry neladné, detail kolísající od vlašské renaissance k motivům Kloučkovým a i moderně vídeňské; podání svědčí o pevné snaze docílit úspěchu.

Autoři »Probuzení« přičinili se rovněž uplatnit motivy Kloučkovy, leč používají ornamentů slušících drobným předmětům umělecko-průmyslovým zapoměli, že ony tolikánásobného zvětšení ani samy o sobě nesnesou, ani s částí figurální v souhlase nevyzní. Skizzování figurální celkem uspokojuje, ale ona skupina tančících postav kol podstavce, na němž postaven Palacký, působí dojmem nevhodným, rovněž tak i puty na nárožích.

»Historie« s barokně rozhozenými skupinami »míru« a »války« po stranách zkomoleného jehlanu s postavou l'ala-

ckého působí široce, ale myšlenkově nepřiléhají k činnosti onoho docela, mimo to od zadu dominuje zvířectvo pro Palackého zajisté nemístně.

Při návrhu se dvěma skříženými šípy v kruhu nutno nám zdržeti se posudku. »1793« zdá se nám myšlenkově nevyjádřený, v architektuře nezvláštní, v plastice nesrozumitelně skizzovaný.

Při návrhu s heslem »Zní naši vlastní tvé slávy hlas«, poctěném polovicí první ceny, stanuli jsme překvapeni uměleckou hotovostí a malebností s jakou naskiznuty skupiny nárožních sousoší a reliéfy na podstavci jehlanu před nímž umístěna postava Palackého, jemuž genius slávy k nohám vavřín klade. Ze zmíněných sousoší jmenujeme zvláště Sába s Přemyslem a Břetislava s Přemyslem Otakarem, z reliéfů příchod Čechů a dobu znovuzrození. Architektura naproti části plastické působí při svém až příliš přesném člankování a profilování suše.

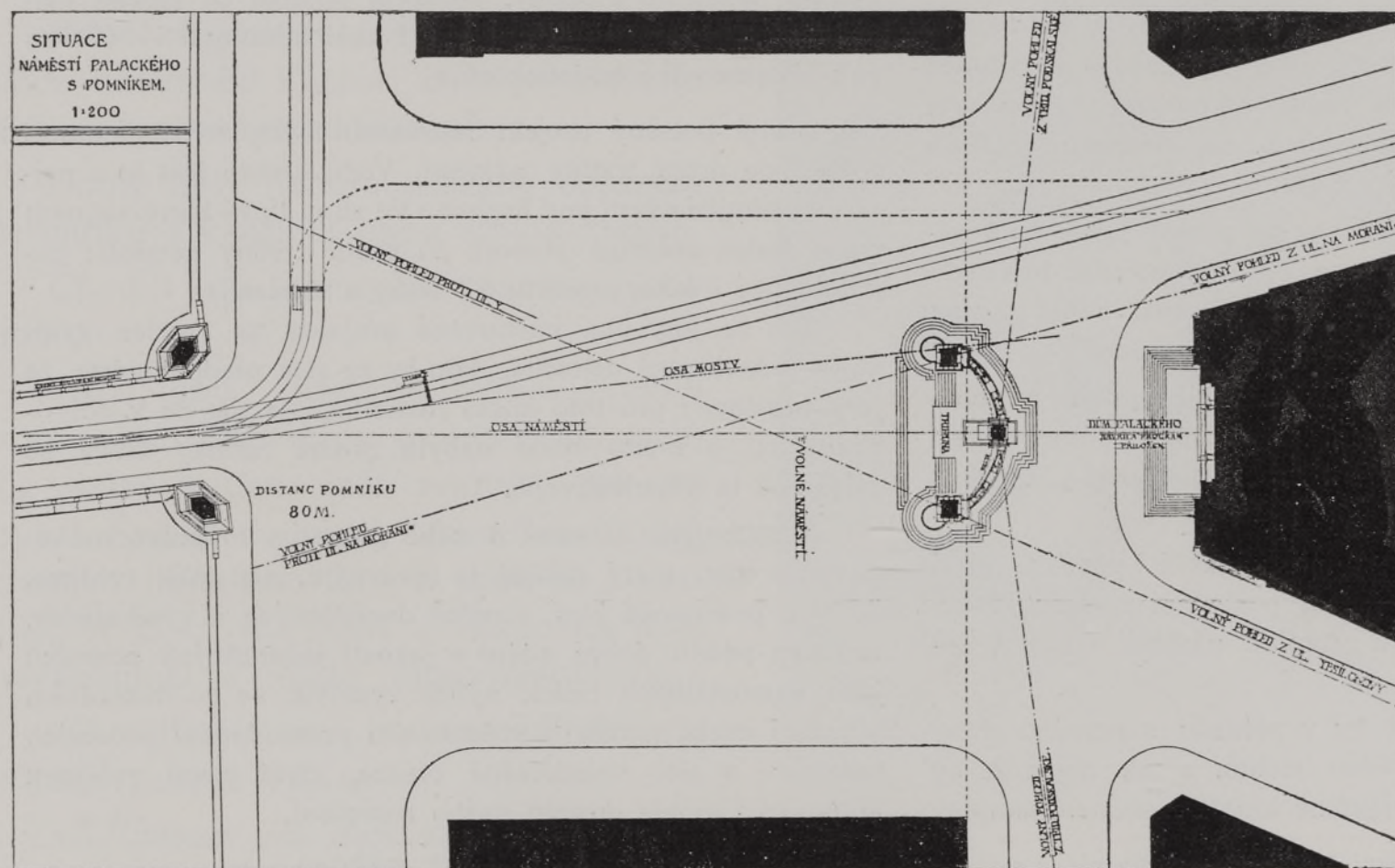
O »Historii a politice« budiž nám volno pomlčet.

»Velkému Čechu« srovnati můžeme s oním »1793«, v části figurální ale nutno mu přiznati určité přednosti.

»Vlasti a tobě« zůstává povšimnutí hodným výtvozem samorostlého tvoření autora, neohlížejícího se po nijakých pravidlech architektury a plastiky.

Návrh »Ve stínu lípy« upoutal nás novostí motivu i úměrným centrálním rozložením. Necht jsou nespokojeni jedni s moderní jeho architekturou a jiní s neproveditelností (prý) koruny lípy, nad jejíž větvemi strmí vysoký jehlan, nám jest konstatovati vážný i malebný dojem celku a souhlasiti s rozvržením obou postranních skupin a navržením sedící postavy Palackého.

»Světlo věčné ať ti svítí« řadí se naivní, konvencionální architekturou za většinu jmenovaných návrhů, leč v části figurální uznání zasluhuje jak široká postava Palackého, tak i některé sochy (Historie, Praha), jinak v měřítku nesrovnalých. — »Svůj k světu a vždy dle pravdy« nevyniká sice ani architekturou ani plastikou, ale je z ní viděti dobrá, konkurence schopná snaha. — Návrh »Rodem Moravan, národem Čech«, zdá se býti spíše náhrobkem nežli pomníkem. Jinak působí dosti monumentálně. — Při projektu »Minulosti, budoucnosti, přítomnosti«, poctěném polovicí první ceny, užili autoři tvaru excedry ukončené vysokými pilóny, spadajícími v pohledy z obou ulic i z mostu. Architektura moderní působí vážným klidem, plastikou vyjádřena

SITUACE K NÁVRHU A. DRYÁKA A ST. SUCHARDY.

činnost Palackého jako historika i politika. — Střed s korunou svatováclavskou a znaky, před nimiž Palacký umístěn, označuje státoprávní snahy jeho, sousoší při pylonech a reliefy v pozadí excedry práci jeho jako historika.

Podávající poctěné a nejzajímavější návrhy v reprodukci, upouštíme od všeho podrobného jich popisu, jsouce přesvědčení, že ilustrace sama dosti promlouvá.

Vypočetli jsme stručně obsah celé soutěže — zbývá nám promluvit ku konci ještě o jedné věci — o tom, jak autoři jednotlivých návrhů snažili se luštit otázku umístění pomníku, řešení celé dost obtížné situace.

Veřejně bylo vytýkáno, že náměstí to se pro pomník nehodí a pokud víme, obavy v tom ohledu měli i mnozí konkurující, měli je i jednotliví členové umělecké komise, která před několika lety odbývána v záležitosti umístění pomníků Husova, Palackého i sv. Václava.

Již tam (súčastnili se jí pp. Klouček, Liebscher Ad., Mauder, Myslbek, Polívka, Schnirch, Schulz, Zítek a Ženíšek), bylo p. Polívkou namítáno, že náměstí Palackého jest pochybeno, ježto střed náměstí neleží v ose mostu Palackého. Z té příčiny pomník dle jeho náhledu v ose mostu nelze postavit a neměl by také dobrého pozadí. Myslbek upozorňoval, že náměstí to má komunikaci těžkých povozů. Pomník náleží do salonu, nikoli do předsíně, tam kde je hluk od velké komunikace nikdo se rád nezdržuje. Naproti tomu Zítek vyslovil se, že uznává náměstí to za vhodné pro postavení pomníku Palackého. Nepatrná úchylka osy mostu a náměstí nebude zde vadit, ježto zrak příchozího z mostu upoután jest Hradčany a Vyšehradem. Socha bude však od mostu tak vzdálena, že bude na zrak působiti, rozměry pomníku ovšem by musily být menší. Schulz pokládá náměstí Palackého za vhodné pro pomník. Náměstí jest uzavřeno a z mostu nedívá se cizinec na pomník nýbrž na okolí mostu. Fačady dají se zde upravit a náměstí možno architektonicky omeziti.

To byly tehdejší náhledy komise o náměstí Palackého. Dnes, kdy celá polovina jeho je téměř označena a ze situace známa, kdy bylo městskou radou stanoveno za budoucí místo pomníku, nezbylo konkurujícím, než svědomitě přičiniti se o nejvhodnější rozluštění situace.

Prohlédnuvše důkladně návrhy ty seznali jsme, že 2 návrhy ve výstavě byly bez situace, 8 kladlo pomník do středu projektovaného parku, 4 pak do různých míst zadní třetiny náměstí.

Po většině však situace přikládány jen proto, že podmínkami byly žádány. Slovním průvodem opatřené řešení celé té úlohy podal jediný návrh Dryák Suchardův, z něhož vyjímáme k uveřejnění následující:

»Nejednotné osy náměstí a mostu, jakož i poměrně malé náměstí samo, vylučují již předem postavení pomníku s vyjádřeným středem v ose a u prostřed náměstí a sice z následujících příčin:

Pomník takový splynul by v pohledu s pravého chodníku mostu s pravou skupinou mostní a tak nejen že by byl kryt, nýbrž rušil by nepříjemně krásnou siluetu skupiny

»Libuše.« Monumentální budova pak, jež má náměstí na zad uzavíratí tvořila by třetí objekt za prvé dva se kryjící. Malá vzdálenost mezi pomníkem takto umístěným a mostními skupinami činila by postavení pomníku, jež by masám těmto dominovati, mohl obtížným a jest v případě tom obávati se nepříjemné konkurence obou objektů.

Tyto úvahy celé situace budoucího náměstí vedly nás k tomu, umístiti pomník na zadní části náměstí, kde by tvořil s budovou harmonicky se doplňující celek.

Budova doplňovala by pomník buď jen formálně neb za účelem svým; v tomto případě byla by to budova našim národním potřebám a tužbám věnovaná . . .

Rozdělení pomníku na tři massy a na tomto místě poskytuje různé pohledy z několika stran. Levý obelisk nalézá se v ose mostu a jest jej již ze Smíchova v celé výšce viděti. Na každý z obelisků jest pak volný pohled: Z celé ulice »na Moráni« na levý, z celé projektované ulice druhé na pravý obelisk, jakož i volné pohledy naproti těmto ulicím. Střední část s korunou tím, že posunuta jest z více méně frekventované třídy Podskalské, viděti lze z celé této ulice .

Před pomníkem jest volné náměstí, kde mohou národní shromáždění pořádana býti. Za tím účelem jest před Palackého sochou přístupné zvýšené plateau, jakožto lidová tribuna.«

V dalším podávají autoři program domu Palackého, jež jako pozadí pomníku navrhují a končí:

»V případě jeho provedení (domu Palackého) bylo by ekonomičtější posunutí pomníku až na facadu a místo pomníku luštit pomník na fačadě, která by mohla býti co nejmonumentálnější.

Návrh ten vznikl nejen na základě hlasů některých časopisů, které vyslovily se proti postavení obyčejného pomníku vůbec, ale i na základě úvahy celé situace místa pro pomník určeného a snahy, postavit pomník co možno nejdůstojnější nejen Palackému, ale i naší minulosti — účelem pak přítomnosti i budoucnosti.«

Druhý poctěný projekt Šalouna-Dlabače, navrhují autoři rovněž do druhé třetiny náměstí. Vedle těchto jest to i nejvíce vynikající návrh pod heslem »Ve stínu lípy« který stejným cítem veden pošlínuje pomník do zadní třetiny náměstí; podobně činí i autor projektu »Z lásky a nadšení.«

Tím že jury oba jmenované projekty za nejvíce vynikající jednohlasně označila, dalo by se sice předpokládati, že jury nepřímo i pro toto místo rozhodla, ale tím že v dobrozdání její o tomto bodu nebylo prostě zmínky stává se záležitost ta choulostivější.

Neosobujeme si sami o sobě prozatím to právo rozhodovati o tom, který náhled je správným, ale tolik tvrdíme, že bylo povinností jury, umělců osvědčených a vynikajících, nejenom podati dobré zdání o jakosti jednotlivých pomníků jako samostatných celků, nýbrž vysloviti se po důkladném ohledání místa samého a svědomitěm prostudování podaných návrhů i o této veledůležité otázce, která první veřejnou konkurencí mohla dospěti svého rozřešení. —S—